

DEPARTAMENTUL DE STUDII PARLAMENTARE ȘI POLITICI UE
DIRECȚIA STUDII ȘI DOCUMENTARE LEGISLATIVĂ

FACILITAREA ACCESULUI LA STUDII SUPERIOARE IN COMUNITĂȚILE RURALE: ASPECTE COMPARATIVE

studiu documentar

iunie 2026

Materialele elaborate în cadrul Direcției studii și documentare legislativă au caracter documentar și nu reprezintă punctul de vedere al Camerei Deputaților.

Documentele legislative oficiale au fost consultate în limba de origine, iar traducerea informațiilor relevante selectate nu reprezintă o traducere oficială, fiind furnizată ca un mijloc de înțelegere a unui document original, scris în altă limbă.

Baza de date cuprinzând totalitatea studiilor elaborate de Direcția studii și documentare legislativă poate fi accesată prin intermediul paginii de Intranet a Camerei Deputaților la adresa:

<https://www.cdep.ro/pls/dic/site2015.page?den=dsdl-home1>

Documentare și sinteză: Maria Filip, consilier parlamentar

Direcția studii și documentare legislativă

Palatul Parlamentului, str. Izvor nr.2-4, sect.5, București

Tel: 021.316.03.65; 021.414.13.50/ 51, Interior 1350/1349, camera 5070

E-mail: doc@cdep.ro

CUPRINS

STATELE MEMBRE ALE UNIUNII EUROPENE – ASPECTE COMPARTIVE	4
AUSTRIA.....	4
BULGARIA.....	6
CEHIA	7
FRANȚA.....	9
IRLANDA	10
ITALIA	12
LITUANIA.....	13
POLONIA	16
SPANIA	18
UNGARIA.....	19
BIBLIOGRAFIE	21

Creșterea accesului tinerilor din mediul rural la învățământul superior („instituționalizarea echității”) reprezintă o prioritate majoră pe agenda europeană, fiind integrată în [Strategia UE pentru Tineret](#) și în recomandările recente ale Consiliului Europei.

Statele europene abordează această problemă prin patru piloni principali de intervenție:

- sprijin financiar direct și diferențiat în funcție de distanță;
- descentralizarea universitară și campusurile regionale;
- programe de mentorat și rute de acces garantat;
- digitalizarea și hub-urile de studiu local.

La nivel european, accesul tinerilor din mediul rural la învățământul superior este o prioritate reală, însă Uniunea Europeană nu abordează această problemă izolat, ca o simplă politică educațională, ci integrat, sub două umbrele strategice majore: **politica de coeziune (reducerea decalajelor regionale)** și **tranziția demografică și digitală**. Între referințele importante, [Indicatorul DESI](#) (*Digital Economy and Society Index*) reflectă o preocupare europeană legitimă: competențele digitale. UE dorește o economie competitivă și realizează că, dacă tinerii din mediul rural rămân blocați în agricultura de subzistență sau optează pentru un abandon școlar timpuriu, acest lucru afectează deopotrivă resursele umane și calitatea economiei. De aceea, accesul la învățământul superior pentru acești tineri este văzut ca un vehicul de progres economic, nu doar ca un act de „grijă socială”.

Statele membre sunt monitorizate strict la nivel de Eurostat privind procentul de populație cu studii superioare (ținta UE fiind de minimum 45% pentru grupa de vârstă 25-34 de ani), iar decalajul rural-urban penalizează direct scorul național al fiecărei țări. De multe ori, politicile naționale bifează formal cerințele europene dar lasă nerezolvate alte probleme, cum este aceea a subfinanțării cronice a liceelor tehnologice din rural sau costul vieții în centrele universitare, ceea ce face ca acele locuri să rămână uneori neocupate.

STATELE MEMBRE ALE UNIUNII EUROPENE – ASPECTE COMPARTIVE

AUSTRIA

În Austria, politicile privind creșterea accesului tinerilor din mediul rural la învățământul superior nu sunt încadrate sub eticheta exclusivă de „politici rurale”, ci sunt integrate în Strategia Națională privind dimensiunea socială în învățământul superior¹ și în politicile de descentralizare academică.

Deoarece Austria are o structură federală și o populație rurală sau semi-rurală semnificativă, barierele geografice și socio-economice sunt compensate printr-o serie de mecanisme structurale.

¹ <https://www.imag-gmb.at/service/projekt/nationale-strategie-zur-sozialen-dimension-in-der-hochschulbildung-fuer-einen-integrativen-zugang-und-eine-breitere-teilhabe.html>

1. Descentralizarea regională - rețeaua Universităților de Științe Aplicate (FH)

Cea mai eficientă măsură practică de aducere a învățământului superior mai aproape de mediul rural a fost extinderea rețelei de universități de Științe Aplicate. Spre deosebire de universitățile tradiționale concentrate în marile orașe (Viena, Graz, Innsbruck), FH-urile au fost deschise în orașe mici și comunități regionale (de exemplu, în regiuni din Austria Superioară, Austria Inferioară sau Styria).

Aceste instituții colaborează strâns cu industria și agricultura locale, oferind tinerilor din mediul rural oportunitatea de a studia programe tehnice, economice sau agricole fără a fi obligați să se mute într-o metropolă din țară.

2. Rute alternative de mobilitate educațională

Sistemul tradițional austriac selectează copiii destul de devreme (la vârsta de 10 ani) între rutele academice și cele vocaționale, ceea ce reprezenta un dezavantaj pentru mediul rural. Pentru a corecta acest lucru, s-au creat o serie de facilități:

- se permite tinerilor care au urmat școli profesionale sau de ucenici (foarte populare în zonele rurale) să susțină un examen echivalent cu Bacalaureatul pentru a obține acces complet la universități.
- un examen de admitere directă la facultate pentru adulții sau tinerii fără bacalaureat, dar cu experiență profesională acumulată în regiunile lor.

3. Sprijin financiar adaptat distanței și navetei

Sistemul de burse de stat ia în calcul în mod direct dezavantajul geografic prin criterii specifice:

- bursa de distanță - studenții din mediul rural care sunt obligați să se mute în orașul universitar deoarece naveta zilnică nu este fezabilă (măsurată în timp de transport) primesc un quantum substanțial mai mare al bursei sociale pentru a acoperi costurile de cazare.
- decontarea transportului - se aplică scheme naționale și regionale (versiuni subvenționate) care oferă transport public extrem de ieftin sau gratuit pentru studenți, facilitând naveta din zonele rurale izolate.

4. Digitalizarea și învățământul hibrid

Consolidată puternic în ultimii ani, digitalizarea universităților este folosită ca instrument de echitate socială. Programele de studiu (part-time / pentru profesioniști) utilizează modele hibride. Acest lucru le permite tinerilor din comunitățile rurale să rămână activi în economiile locale sau în fermele de familie, mergând în campus doar în weekenduri sau pentru blocuri compacte de cursuri.

5. Rețele de suport și orientare profesională

Organizațiile de tineret, sprijinite de Ministerul Agriculturii și Regiunilor (cum este „Tineretul rural”), acționează ca intermediari. Acestea derulează programe extinse de consiliere în carieră, ateliere de dezvoltare personală și campanii de informare în sate pentru a prezenta mediul universitar și a încuraja tinerii din familii non-academice să urmeze studii superioare.

Conform datelor statistice europene și naționale din 2025/2026, deși background-ul educațional al părinților rămâne un factor puternic de influență în Austria, rata de absolvire a învățământului terțiar a crescut constant spre pragul

de 44-45%, evoluție susținută masiv de accesul tinerilor la universitățile regionale de științe aplicate.

BULGARIA

Spre deosebire de Austria sau Belgia, unde politicile sunt axate pe navetă rapidă sau universități regionale active, în Bulgaria politicile destinate facilitării accesului tinerilor din mediul rural în învățământul superior sunt strâns interconectate cu combaterea crizei demografice, reducerea ratei mari de părăsire timpurie a școlii în sate și integrarea minorităților etnice (în special comunitățile rome și turce, puternic reprezentate în zonele rurale).

Conform analizelor de monitorizare europene și rapoartelor recente ale OECD, sistemul universitar bulgar este autonom, însă statul folosește pârghii financiare și legislative centralizate pentru a atrage studenții din regiunile defavorizate.

1. Subvenționarea integrală a taxelor pentru specializări deficitare

Pentru a stimula tinerii din provincie și mediul rural să urmeze o facultate, Guvernul Bulgariei a adoptat o măsură radicală prin modificările aduse Legii Învățământului Superior:

- scutirea totală de taxe - statul acoperă integral taxele de școlarizare în universitățile publice pentru studenții care semnează contracte în domenii considerate prioritare pentru economie sau care prezintă un deficit acut de specialiști în regiuni (în special pedagogie, inginerie, agricultură și asistență medicală).
- impact regional - măsura ajută în mod direct tinerii din mediul rural, oferindu-le o variantă gratuită către studiile superioare, cu condiția ca după absolvire să profeseze o perioadă de timp în Bulgaria (în regiunile lor de origine).

Deoarece accesul la facultate depinde direct de finalizarea liceului, Bulgaria a investit masiv în infrastructura de acces din fazele timpurii, prevenind abandonul școlar rural (care în satele bulgărești rămâne ridicat, cu rate NEET de aproximativ 28% în rândul tinerelor din rural).

Pentru elevii din satele unde școlile s-au închis din cauza depopulării, statul asigură cazare gratuită în internate sau transport zilnic gratuit către cel mai apropiat centru urban. Acest lucru le permite să finalizeze învățământul secundar superior, condiție obligatorie pentru a susține examenele de Bacalaureat și a intra la universitate.

2. Flexibilizarea admiterii prin recunoașterea examenelor naționale

Universitățile din Sofia sau Plovdiv organizează examene de admitere greu accesibile elevilor din liceele rurale, care adesea au resurse educaționale mai slabe.

În ultimii ani, legislația a impus universităților de stat să recunoască notele de la examenele naționale de bacalaureat în locul examenelor proprii de admitere. Mai mult, dacă un elev deține o calificare profesională obligatorie dintr-un liceu

tehnic din mediul rural, universitățile sunt obligate să recunoască nota cea mai avantajoasă pentru candidat, facilitând intrarea directă în sistemul terțiar.

3. Burse sociale și facilități în campusuri

Spre deosebire de Belgia unde se utilizează naveta elevilor, în Bulgaria, distanțele administrative și infrastructura feroviară precară fac naveta zilnică din sate izolate destul de dificilă. Prin urmare, politica se bazează pe dislocare și sprijin în campus.

- cazare garantată și ieftină - Studenții proveniți din medii socio-economice vulnerabile sau din localități îndepărtate au prioritate absolută și subvenții masive la cazarea în căminele studentești de stat.
- burse sociale de stat - Deși quantumul general este adesea criticat la nivel european ca fiind insuficient pentru a acoperi în totalitate coșul zilnic, acestea elimină o parte importantă din barierele de bază pentru studenții ale căror familii din mediul rural trăiesc din agricultura de subzistență.

4. Programe finanțate prin fonduri europene (integrarea minorităților)

O parte considerabilă din politicile de stimulare a accesului rural este derulată prin Strategia Națională pentru Dezvoltarea Educației (2021-2030)², finanțată masiv prin fonduri UE.

Sunt finanțate proiecte de tip „punte”, prin care mediatori educaționali merg în comunitățile rurale izolate pentru a consilia familiile și a sprijini tinerii în completarea dosarelor de înscriere la facultate și obținerea burselor, încercând să elimine barierele culturale legate de trimiterea copiilor (în special a fetelor) la studii în orașele mari.

Rapoartele recente (inclusiv Monitorul Educației din 2025/2026) arată că, în ciuda acestor măsuri financiare (scutiri de taxe, cămine ieftine), inegalitățile din fazele timpurii ale școlii rurale acționează ca o barieră importantă - doar un procent mic (în jur de 2%) dintre studenții din universitățile bulgare provin din familii unde părinții au doar studii primare, marea masă a studenților rămânând concentrată în rândul populației urbane.

CEHIA

În Republica Cehă, politicile privind stimularea accesului tinerilor din mediul rural la învățământul superior sunt strâns legate de descentralizarea masivă a rețelei universitare realizată în ultimele decenii și de un sistem de învățământ secundar profesional extrem de puternic.

Cehia se confruntă cu discrepanțe economice vizibile între regiunea Capitalei (Praga) și regiunile periferice (cum ar fi Moravia-Silezia, Ústí nad Labem sau Vysočina). Strategia de Educație a Republicii Ceha pune un accent deosebit pe reducerea inegalităților regionale și pe sprijinirea studenților din medii dezavantajate, inclusiv din zonele rurale³.

² https://www.strategy.bg/files/pc/starategiceska_ramka_2021_2030_12112020.pdf

³ <https://msmt.gov.cz/areas-of-work/sport-and-youth/national-youth-strategy-2025-2030?highlightWords=education>

1. Descentralizarea regională - rețeaua de universități regionale

Cea mai de succes politică publică a Cehiei a fost crearea și finanțarea masivă a unor universități publice puternice în capitalele de regiune, în afara centrelor tradiționale Praga și Brno. Astfel, instituții precum Universitatea din Pardubice, Universitatea Tehnică din Ostrava, Universitatea West Bohemia din Pilsen sau Universitatea Jan Evangelista Purkyně din Ústí nad Labem deservește direct bazinele rurale înconjurătoare.

Aceste universități colaborează direct cu companiile industriale și agricole din regiune, făcând studiile superioare atractive și accesibile din punct de vedere geografic pentru tinerii din sate, fără ca aceștia să fie nevoiți să suporte costurile mari din Praga.

2. Gratuitatea totală a studiilor în limba cehă

Cehia aplică o politică radicală de acces: învățământul superior de stat este 100% gratuit pentru toți studenții (inclusiv cei străini), cu condiția ca programele de studiu să fie urmate în limba cehă.

Absența taxelor de școlarizare în universitățile publice reprezintă cel mai important stimulente pentru familiile cu venituri modeste din mediul rural, eliminând presiunea financiară.

3. Ajutorul pentru cazare

Spre deosebire de alte state unde bursele sunt doar de tip social, Cehia folosește un mecanism specific bazat pe criterii geografice.

- bursa de cazare - orice student înscris la o universitate publică, care își are domiciliul stabil în afara districtului în care se află universitatea (situația standard a tinerilor din sate), primește automat o subvenție financiară de la stat pentru cazare.
- banii pot fi folosiți fie pentru a plăti un loc în căminele studentești (care sunt administrate direct de universități și sunt foarte bine întreținute), fie pentru a subvenționa o chirie privată.

4. Sprijinul social integrat și transportul public

- bursele sociale - studenții ale căror familii au venituri sub un anumit prag legal (stabilit în raport cu indicatorul minim de subzistență) primesc un ajutor lunar substanțial.
- infrastructura de transport și reducerile - Cehia posedă una dintre cele mai dense și punctuale rețele feroviare și de autobuze din Europa. Statul ceh oferă o reducere națională de 50% pe toate mijloacele de transport în comun (trenuri și autobuze interurbane) pentru elevi și studenți, făcând naveta din zonele rurale extrem de ieftină pentru cei care aleg să nu locuiască în campus.

5. Rute flexibile dinspre liceele profesionale

Cehia are o rată foarte mare de tineri înscriși în învățământul secundar profesional și tehnic (foarte popular în zonele rurale). Pentru a preveni blocarea acestor tineri în meserii cu calificare joasă, sistemul ceh oferă:

- studii de extensie - un parcurs de 2 ani prin care absolvenții de școli profesionale rurale pot obține diploma de Bacalaureat. Odată obținută această

diplomă, ei au dreptul legal, exact ca absolvenții de gimnazii teoretice de elită, de a se înscrie la facultate.

În ciuda accesului gratuit și a sprijinului pentru cazare, rapoartele statistice evidențiază faptul că regiuni rurale sau foste miniere din nord-vestul țării continuă să înregistreze un procent considerabil mai mic de absolvenți de facultate comparativ cu regiunea Praga, fapt ce determină guvernul central să direcționeze fonduri structurale europene specifice pentru stimularea mentoratului în școlile din aceste zone.

FRANȚA

În Franța, problema accesului tinerilor din mediul rural la învățământul superior este tratată cu o atenție politică majoră, fiind conceptualizată sub umbrela egalității de șanse și a luptei împotriva „autocenzurii” academice (tendința elevilor din provincii de a nu candida la universități de elită din cauza lipsei de încredere sau a barierelor geografice).

Sistemul francez combină reforma platformelor de admitere, ajutoare financiare specifice pentru mobilitate și programe importante de mentorat guvernamentale.

1. Programul național "Cordées de la réussite"⁴

Este pilonul central al politicii de echitate educațională în Franța. Programul creează un parteneriat solid între instituții de învățământ superior de elită (universități, *Grandes Écoles*, licee cu clase pregătitoare - *CPGE*) și liceele din mediul rural sau din zone izolate.

Studentii din marile orașe devin mentori pentru elevii de liceu din sate. Ei organizează vizite în campusuri, oferă meditații și sprijin cultural, având ca scop principal eliminarea blocajului psihologic care îi împiedică pe tinerii din rural să țină studii superioare lungi sau competitive.

2. Planul "Choc de simplification" și cotele de acces pe platforma "Parcoursup"

"Parcoursup" este platforma națională centralizată prin care se realizează admiterea în învățământul superior francez⁵. Guvernul folosește algoritmiile acestei platforme pentru a corecta inegalitățile teritoriale.

Pentru a contracara concentrarea studenților din marile metropole, Ministerul Educației impune universităților cote minime de studenți bursieri și procente rezervate candidaților din afara academiei (regiunii) respective. Acest lucru le garantează elevilor din liceele rurale periferice un număr de locuri asigurat în facultățile dorite, chiar dacă concurența generală este mare.

3. Ajutorul pentru mobilitate

Statul francez recunoaște direct costul financiar pe care îl presupune părăsirea mediului rural pentru a studia la oraș.

⁴ <https://www.cordeesdelareussite.fr/>

⁵ <https://www.parcoursup.gouv.fr/>

Începând cu faza de înscriere, orice elev care primește o ofertă de școlarizare pe platforma „Parcoursup” într-o altă regiune (academie) decât cea de domiciliu și care este eligibil pentru o bursă socială de stat pe criterii sociale primește automat un ajutor financiar direct de 500 de euro. Această sumă este virată la începutul anului universitar pentru a acoperi primele cheltuieli stringente legate de mutare (depozitul pentru chirie, transportul inițial sau instalarea).

4. Rețeaua campusurilor conectate

O inițiativă inovatoare pentru tinerii din mediul rural care nu doresc sau nu își permit să părăsească localitatea de origine o reprezintă proiectul „Campus Connecté”.

Acestea sunt spații fizice moderne de studiu, complet echipate tehnologic, deschise în orașe mici sau comunități rurale îndepărtate de marile centre universitare. În aceste campusuri, studenții se pot înscrie la distanță la peste 100 de specializări de licență oferite de universități de top, dar beneficiază în mod fizic de tutori, sprijin metodologic individualizat și de o comunitate de colegi, eliminând izolarea specifică învățământului online clasic.

5. Internatele de excelență

Deoarece parcursul către învățământul superior se pregătește în timpul liceului, Franța a dezvoltat o rețea de internate destinate elevilor cu potențial academic ridicat din mediul rural.

Aceste internate oferă nu doar cazare și masă subvenționate, ci și un mediu de lucru optimizat, cu sprijin pedagogic sporit după ore, acces la cultură și orientare profesională timpurie, pregătindu-i direct pentru admiterea la universități sau în clasicele clase preparatorii.

Strategiile naționale (ajunse la maturitate în perioada 2025/2026) pun un accent deosebit pe descentralizare prin universitățile de proximitate, cum sunt institutele tehnologice universitare (*IUT*), care oferă cicluri scurte de 3 ani (*Bachelor Universitaire de Technologie* - *BUT*), foarte apreciate de tinerii din mediul rural datorită inserției rapide pe piața muncii locale.

IRLANDA

HEAR (*Higher Education Access Route*) este un program de admitere de nivel trei pentru absolvenții de școală proveniți din medii socio-economice defavorizate. Studenții eligibili concurează pentru o cotă de locuri cu punctaj redus în colegiile care derulează programul⁶.

1. Beneficiile HEAR

Dacă se aplică la acest program și se îndeplinesc criteriile specificate, absolventul poate primi un loc chiar dacă nu deține suficiente puncte „*Leaving Certificate*” pentru cursul pe care dorește să îl urmeze. Fiecare colegiu și universitate participantă are un număr rezervat de locuri pentru a oferi aplicanților

⁶ <https://accesscollege.ie/hear/faqs/>

HEAR eligibili un scor mai mic sau redus. Acești aplicanți trebuie să îndeplinească cerințele minime de admitere și orice cerințe specifice ale programului înainte de a fi luați în considerare pentru o ofertă de puncte reduse HEAR.

Reducerea punctelor pentru locurile HEAR poate varia în fiecare an. Numărul de puncte cu care este redus un anumit curs depinde de o serie de factori, cum ar fi:

- numărul total de locuri;
- numărul de locuri HEAR rezervate pe curs;
- numărul de candidați eligibili HEAR care concurează pentru aceste locuri rezervate.
- informații privind numărul de locuri cu punctaj redus disponibile per curs și metoda utilizată de colegii pentru selectarea studenților HEAR eligibili pentru aceste locuri sunt disponibile pe unele site-uri web ale HEI și pe pagina fiecăruia dintre colegiile participante de pe acest site web.

Dacă se obține un loc prin HEAR, sunt disponibile diferite puncte de sprijin academic, personal și social în timpul facultății. Sprijinul pentru facultate poate include:

- un program de orientare pentru prezentarea instituției de învățământ;
- meditații suplimentare, dacă este necesar, abilități de studiu și pregătire pentru examene;
- întâlniri individuale cu consilierii studenți;
- mentorat;
- asistență financiară suplimentară atunci când este disponibilă/consultație privind granturile și bursele.
- prioritizarea solicitanților eligibili atât pentru DARE, cât și pentru HEAR.

2. Criterii de eligibilitate

Candidații HEAR trebuie să îndeplinească o serie de criterii financiare, sociale și culturale pentru a fi luați în considerare pentru un loc cu punctaj redus și sprijin suplimentar pentru facultate. Lista indicatorilor HEAR se prezintă astfel:

- venitul familiei este egal sau inferior cu limita de venit HEAR pentru anul 2024.

- număr de copii dependenți în familie:
 - mai puțin de 4 copii 46.790 euro (brut);
 - între 4 și 7 copii 51.325 euro;
 - 8 sau mai mulți copii 55.630 euro.
- card de vizită medicală/medic de familie valabil până la 31 decembrie 2025.
- asistență socială bazată pe venituri - familia solicitantului a primit o plată de la Departamentul de Protecție Socială timp de cel puțin 26 de săptămâni în 2024/2025.
- s-a absolvit o școală de nivel secundar care participă la schema „Furnizarea egalității de șanse în școli” (DEIS), derulată de Departamentul Educației și Tineretului.
- profilul zonei - solicitantul locuiește într-o zonă defavorizată, există șomaj și un nivel ridicat de sărăcie și unde doar o mică parte dintre adulți a atins nivelul de învățământ superior. Candidații care au fost persoane fără adăpost în timpul învățământului post-primar și sunt înregistrați în Sistemul de cazare și sprijin pentru Traseul de învățământ (PASS) vor îndeplini criteriile necesare.

- grupuri prioritare HEAR - Solicitanți care doresc să fie luați în considerare trebuie să se încadreze în cadrul unei categorii:

- experiență în îngrijire
- membru al unei comunități de nomazi
- membru al comunității rome
- părinte tânăr
- solicitant eligibil HEAR și DARE.

ITALIA

În Italia, politicile privind accesul tinerilor din mediul rural la învățământul superior sunt strâns legate de conceptul de echitate teritorială și de gestionarea disparităților dintre marile centre urbane și ceea ce legislația italiană numește „zone interne” - comunități rurale, montane sau periferice, adesea izolate din punct de vedere geografic și afectate de depopulare.

Politicile italiene sunt finanțate prin PNRR, Strategia Națională pentru Zonele Interne (SNAI) și fondurile regionale gestionate în baza dreptului la studii universitare (DSU)⁷.

Mecanismele principale utilizate în Italia pentru a sprijini tinerii din mediul rural se prezintă astfel:

1. Subvențiile DSU și criteriul de „student navetist / nerezident”

Sistemul italian de sprijin social acordă burse și facilități pe baza unui indicator economic numit ISEE-Universitario (care măsoară situația financiară a familiei). În cadrul acestui sistem, studenții sunt clasificați strict pe criterii geografice:

- student în „deplasare” - sunt tinerii din mediul rural care locuiesc în localități izolate și care sunt obligați să se mute în orașul universitar (deoarece transportul zilnic dus-întors ar depăși 80-90 de minute). Acești studenți primesc automat cele mai mari cunsumuri ale burselor de stat pentru a-și acoperi cazarea.
- student „navetist” - Studenții din zonele rurale care fac naveta zilnic (timp de transport între 40 și 80 de minute) primesc o bursă intermediară destinată acoperirii costurilor de transport și de masă la cantinele universitare.

2. Locuințe studențești și cămine subvenționate

Deoarece naveta din satele montane sau din insule este imposibilă, Italia pune accent pe dislocarea studenților prin rețelele regionale de cămine.

- Administrațiile regionale (cum ar fi *EDISU* în Piemont sau *ADISU* în Puglia) oferă studenților din mediul rural care se califică pe baza criteriilor ISEE cazare gratuită, subvenționată, în campusuri.
- Prin fondurile europene actuale, Italia derulează un plan important de extindere a locurilor în căminele studențești pentru a reduce presiunea chiriilor private din marile orașe universitare, barieră care descurajează familiile din mediul rural.

⁷ <http://www.dsu.miur.gov.it/#third>

3. Strategia națională pentru zonele interne (SNAI)

SNAI este o politică structurală care vizează relansarea economică și socială a satelor și comunelor izolate din Italia (din Alpi, Apenini și interiorul Sardiniei sau Siciliei). În pilonul educațional, strategia prevede:

- burse teritoriale specifice - Unele regiuni acordă stimulente financiare suplimentare tinerilor din comunele înregistrate în SNAI care aleg să urmeze studii universitare.
- orientare activă în licee - Universitățile semnează acorduri cu liceele din aceste zone interne pentru a trimite echipe de consiliere, ajutând elevii să completeze procedurile de înscriere și să depășească procedurile dificile legate de continuarea studiilor.

4. Universitățile de proximitate și descentralizarea regională

Pentru a aduce educația mai aproape de comunitățile agricole și provinciale, marile universități italiene s-au organizat în sisteme policentrice, deschizând sedii în orașe medii și mici:

- de exemplu, Universitatea din Bologna deține campusuri active în regiunea Romagna (Cesena, Forlì, Ravenna, Rimini), iar Universitatea din Padova are filiale în Vicenza sau Rovigo.
- aceste campusuri oferă adesea specializări ancorate în economia rurală și regională (viticultură, inginerie agrară, economie circulară, managementul turismului teritorial), permițând tinerilor din sate să studieze la universități de top la o distanță redusă de casă.

5. Digitalizarea și modelul universităților telematice publice

În ultimii ani, universitățile tradiționale de stat și-au extins masiv oferta de cursuri în format hibrid pentru a include tinerii din comunitățile izolate.

Multe universități oferă înregistrări ale cursurilor și platforme digitale avansate, permițându-le tinerilor din mediul rural (inclusiv celor care lucrează în fermele sau afacerile de familie) să reducă frecvența fizică în campus la minimumul necesar pentru laboratoare și examene.

În cadrul reformelor curente, Italia a eliminat taxele de școlarizare în universitățile publice pentru toți studenții al căror indicator ISEE se situează sub pragul de 22.000–24.000 de euro, o măsură generală de echitate socială de care beneficiază în mod direct o proporție semnificativă de familii din mediul rural italian.

LITUANIA

În Lituania, politicile privind accesul tinerilor din mediul rural la învățământul superior sunt strâns legate de două mari provocări naționale - depopularea accentuată a regiunilor din afara marilor orașe (Vilnius și Kaunas) și discrepanțele mari de rezultate la examenul de stat de la finalul liceului între școlile rurale și cele urbane de elită.

Guvernul lituanian abordează această problemă prin reforme structurale ale sistemului de finanțare, crearea unei rețele educaționale regionale puternice și programe specifice bazate pe echitate socială.

1. Locurile finanțate de stat - „coșul studentului”

Sistemul lituanian împarte locurile la facultate în locuri finanțate de stat (gratuite) și în locuri cu taxă. Pentru a ajuta tinerii din mediul rural (care adesea obțin note mai mici din cauza resurselor limitate din școlile sătești), statul a introdus mecanisme de echilibrare:

- praguri minime de acces unificate, dar flexibile - deși criteriile de intrare pe locurile finanțate de stat au devenit mai stricte pentru a crește calitatea, universitățile aplică sisteme ponderate care favorizează absolvenții din liceele regionale dacă aceștia aleg specializări declarate priorități naționale (cum ar fi pedagogia, agricultura sau tehnologiile digitale).
- bursele de stimulare guvernamentală - pentru studenții care provin din medii defavorizate (inclusiv din rural) și aleg să studieze în domenii cu deficit acut de personal în regiuni (în special viitori profesori sau ingineri), statul oferă burse lunare speciale de până la câteva sute de euro, condiționate adesea de angajarea ulterioară în afara marilor centre urbane.

2. Rețeaua de colegii statale

Sistemul de învățământ superior din Lituania este binar, fiind compus din universități (axate pe teorie și cercetare) și colegii, care oferă studii profesionale superioare (echivalente licenței practice):

Aceste colegii funcționează în orașe regionale medii și mici. Pentru copiii din mediul rural, aceste instituții reprezintă principala poartă de acces la studii superioare. Costurile de transport și cazare sunt minime, iar specializările (inginerie, managementul fermelor, asistență medicală, logistică) sunt aliniate perfect cu nevoile economiei locale, facilitând angajarea rapidă.

3. Sprijinul social integrat - Fondul de stat pentru studii

Lituania oferă un pachet de asistență socială administrat centralizat, destinat eliminării barierelor financiare pentru studenții din provincie:

- Bursele sociale se acordă lunar studenților din familii cu venituri mici, celor cu dizabilități sau tinerilor proveniți din sistemul de plasament (situații întâlnite frecvent în zonele rurale afectate de șomaj).
- Împrumuturile garantate de stat - Studenții pot accesa credite preferențiale pentru acoperirea costurilor de trai sau a taxelor (dacă nu au un loc finanțat de stat), dobânzile fiind subvenționate integral de către Guvern pe perioada studiilor.

4. Proiectul „Școala Mileniului”

Prin acest program important, finanțat inclusiv prin fonduri europene, statul investește în infrastructura școlilor din municipalitățile rurale și mici.

Scopul este ca un elev dintr-un sat mic să beneficieze de laboratoare de științe, resurse digitale și profesori la fel de buni ca cei din Vilnius. Prin reducerea decalajului educațional la nivel de liceu, politicile aplicate cresc direct șansele elevilor din mediul rural de a promova examenele naționale de stat și de a concura de la egal la egal pentru locurile gratuite de la universități.

5. Învățământul la distanță și digitalizarea regională

Infrastructura de internet de mare viteză a Lituaniei (una dintre cele mai bune din Europa) a permis universităților să dezvolte programe flexibile de e-learning și învățământ hibrid. Acest lucru le permite tinerilor din zonele agricole sau din localitățile îndepărtate de graniță să urmeze cursuri universitare fără a fi nevoiți să suporte costurile mari ale unei chirii în capitală, venind în campus doar pentru sesiunile de examene sau laboratoarele practice.

Programul „**Școala Mileniului**”⁸, lansat de Ministerul Educației, Științei și Sportului din Lituania și finanțat masiv prin mecanismele europene de reziliență, a fost conceput specific pentru a elimina inegalitatea educațională.

În Lituania, decalajul dintre rezultatele elevilor din marile orașe și din școlile rurale era unul dintre cele mai alarmante din regiunea baltică.

Programul nu oferă burse universitare directe, ci își propune să crească direct șansele elevilor din mediul rural de a promova examenele naționale de stat, care reprezintă modalitatea de acces la locurile gratuite de la universități.

Iată cum influențează acest program pregătirea elevilor din mediul rural pentru mediul academic:

1. Centralizarea resurselor prin „Școli-Hub” de înaltă tehnologie

În loc să fragmenteze bugetele prin repararea superficială a fiecărei școli mici de sat (multe fiind depopulate), programul finanțează transformarea unor școli selectate din municipalitățile rurale în centre de excelență regionale.

- laboratoare STEM moderne - Școlile incluse în program sunt dotate cu laboratoare de robotică, fizică, chimie și biotehnologie de ultimă generație, similare celor din liceele de elită din capitală.
- acces universal - Elevii din satele vecine, chiar dacă învață în școli mai mici, au acces programat și transport asigurat către aceste școli pentru a efectua experimente practice și cursuri avansate. Acest lucru elimină o parte din dezavantajul existent la probele de profil real ale examenului de bacalaureat.

2. Reducerea decalajului la materiile critice (matematică și științe)

Statisticile evidențiau faptul că rata de eșec la examenul național de matematică era deosebit de mare în mediul rural, blocând automat accesul tinerilor la facultățile de inginerie, IT sau economie. Programul intervine prin:

- curriculum personalizat și mentorat - Implementarea unor metode de predare interactive și utilizarea platformelor de inteligență artificială pentru învățare adaptivă, care ajută la identificarea timpurie a lacunelor elevilor din rural.
- pregătire pentru examen - Profesorii din aceste școli primesc instrumente și module speciale de pregătire axate strict pe structura examenelor naționale de stat, oferind elevilor din sate un nivel de antrenament academic pe care înainte și-l permiteau doar familiile urbane care apelau la meditații private.

3. Formarea și atragerea profesorilor calificați în regiuni

⁸ <https://tukstantmeciomokyklos.lt/>

Una dintre marile probleme ale școlilor rurale din Lituania este lipsa profesorilor specializați.

- upgrade profesional - Programul investește masiv în recalificarea și perfecționarea cadrelor didactice din municipalități, aducându-le la curent cu cele mai noi practici pedagogice universitare.
- rețele de cooperare - Profesorii nu mai lucrează izolați; programul creează comunități de bune practici, unde cadrele didactice din mediul rural colaborează direct cu mentori universitari sau profesori din rețelele de elită, îmbunătățind direct calitatea actului de predare la clasă.

4. Orientare profesională timpurie și parteneriate cu universitățile

Programul obligă municipalitățile să includă în planurile lor de dezvoltare legături strânse cu piața muncii și cu mediul universitar:

- elevii din mediul rural beneficiază de programe de consiliere în carieră structurate, vizite academice în universități și tabere de vară științifice.
- contactul direct cu viața universitară, de la o vârstă fragedă, ajută la combaterea fenomenului de „autocenzură” (elevii din rural încep să creadă că universitatea este un scop realizabil, nu un mediu intangibil rezervat elitelor urbane).

5. Accent pe incluziune și educație non-formală

Programul pune un accent deosebit pe competențele transversale (gândire critică, creativitate, leadership, abilități digitale), care sunt evaluate din ce în ce mai mult în eseurile motivaționale sau interviurile de admitere la facultate. Prin finanțarea cluburilor de dezbateri, a proiectelor antreprenoriale și a activităților culturale în interiorul școlilor regionale, elevii din mediul rural își dezvoltă un profil personal competitiv, egal cu cel al tinerilor din mediul urban.

Prin acest program, Lituania a mutat accentul de la politicile pasive de asistență socială (ajutor financiar oferit după ce studentul a intrat la facultate) către o politică proactivă de echitate structurală (asigurarea resurselor necesare pentru ca elevul din rural să poată intra la facultate pe merit).

POLONIA

Polonia are una dintre cele mai mari populații rurale din Uniunea Europeană (aproximativ 40% dintre cetățeni locuiesc în sate sau comunități mici). Din acest motiv, decalajul educațional dintre marile aglomerări urbane (Varșovia, Cracovia, Wrocław) și zonele rurale (în special în regiunile mai sărace din estul țării) reprezintă o prioritate națională guvernată de Legea Învățământului Superior și Științei⁹.

Polonia aplică o combinație de măsuri de descentralizare instituțională, sprijin financiar masiv ținut pe criterii geografice și parteneriate cu organizații neguvernamentale puternice.

⁹ <https://orient.uw.edu.pl/ustawa-2-0/>

1. Expansiunea Universităților profesionale regionale (PWSZ)

Pilonul principal pentru atragerea tinerilor din mediul rural a fost crearea și susținerea rețelei de Școli Superioare Profesionale de Stat (PWSZ), redenumite recent în multe regiuni ca Academii Regionale.

- aceste instituții au fost plasate strategic în orașe medii și mici care acționează ca noduri pentru comunitățile rurale înconjurătoare.
- profil adaptat pieței locale - ele oferă cicluri scurte de studii (licențe practice sau ingineresti) puternic conectate cu economia regională, permițându-le tinerilor din sate să obțină diplome competitive fără costurile logistice ale mutării într-o metropolă.

2. Pachetul de burse sociale și de performanță

Sistemul de sprijin material din universitățile poloneze este descentralizat la nivel de instituție, dar finanțat integral de la bugetul de stat, având criterii ce favorizează direct studenții din mediul rural.

- bursa socială se acordă pe baza venitului net pe membru de familie. În comunitățile agricole rurale, unde veniturile oficiale sunt adesea mici sau dependente de dimensiunea fermei (calculată în „hectare de conversie”), un procent covârșitor de studenți se califică pentru acest sprijin.
- suplimentul pentru locuire - studenții din mediul rural care demonstrează că naveta zilnică de la domiciliul permanent la universitate este extrem de dificilă primesc o sumă majorată automat pentru a-și acoperi cazarea în căminele studențești sau în chirii private.

3. Creditele studențești preferențiale

Polonia oferă un sistem de credite cu dobândă subvenționată de stat, conceput special ca o linie de siguranță pentru tinerii din medii cu venituri reduse:

- băncile comerciale colaborează cu Ministerul Educației, iar studenții pot solicita tranșe lunare pe durata studiilor.
- mecanismul de echitate - Pentru studenții din mediul rural cu o situație financiară dificilă, Fondul de Stat (BGK) garantează 100% din valoarea creditului. Mai mult, dacă studentul termină facultatea în primii 10% cei mai buni absolvenți ai universității, statul elimină până la 50% din întreaga datorie existentă.

4. Rolul fundațiilor - Programul de burse-punte

Unul dintre cele mai de succes programe din Polonia nu este gestionat direct de guvern, ci este un parteneriat public-privat, numit „burse-punte”, administrat de Fundația Educațională (FEP) și sprijinit de Banca Națională a Poloniei.

- grup țintă exclusiv - Programul se adresează strict absolvenților de liceu din mediul rural (localități cu mai puțin de 20.000 de locuitori) care provin din familii cu venituri mici sau din familii ale foștilor angajați ai fermelor agricole de stat din perioada comunistă (PGR).
- finanțarea primului an - Programul oferă o bursă substanțială pentru primul an de facultate (faza critică în care riscul de abandon este cel mai mare din cauza situației financiare). Ulterior, studenții sunt preluați de sistemul de burse de performanță al universităților.

5. Învățământul dual și flexibilitatea cursurilor

Polonia are o tradiție extrem de importantă în învățământul superior în regim part-time/de weekend.

Deși aceste programe pot implica existența unor taxe în universitățile de stat (spre deosebire de cele cu cursuri de zi, care sunt gratuite), ele sunt utilizate masiv de tinerii din mediul rural. Acest sistem le permite să lucreze în fermele de familie sau în afacerile locale din regiune în timpul săptămânii și să meargă la cursuri în weekend, eliminând bariera inactivității economice.

Datorită acestor politici integrate, Polonia a reușit să reducă decalajul rural-urban în ultimele două decenii. Dacă la începutul anilor 2000 procentul tinerilor din mediul rural care urmau studii superioare era destul de redus, în prezent, ponderea studenților proveniți din sate în totalul populației universitare poloneze se apropie proporțional de ponderea lor în structura demografică generală a țării

SPANIA

În Spania, politicile privind accesul tinerilor din mediul rural la învățământul superior sunt marcate de un fenomen demografic și teritorial specific cunoscut sub numele de „*España vaciada*” - depopularea severă a zonelor rurale din interiorul țării (cum ar fi regiuni din Castilia și León, Aragon sau Castilia-La Mancha).

Deoarece Spania este un stat descentralizat, competențele în educație revin comunităților autonome, însă cadrul general și finanțarea de bază sunt stabilite la nivel național prin Legea privind învățământul secundar și Legea organică privind sistemul universitar¹⁰.

Principalele mecanisme prin care Spania sprijină elevii din mediul rural sunt următoarele:

1. Rețeaua Universităților naționale de educație la distanță (UNED)

UNED este cea mai mare universitate publică din Spania și reprezintă cel mai puternic instrument istoric și actual de democratizare a accesului din mediul rural.

Deși cursurile se desfășoară la distanță sau în mod hibrid, UNED deține o rețea de peste 60 de centre asociate plasate în orașe mici, comunități rurale și zone periferice.

Aceste centre le oferă tinerilor, dar și adulților din sate acces la biblioteci, examene fizice locale și tutorate săptămânale fără a necesita mutarea în orașe precum Madrid sau Barcelona.

2. Bursele de stat

Ministerul Educației din Spania folosește un sistem de burse care sancționează inegalitatea geografică, introducând o componentă fixă dedicată rezidenței:

- bursa de rezidență - Studenții din mediul rural care demonstrează că trebuie să locuiască în afara domiciliului familial pe durata anului

¹⁰ <https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-2023-7500>

universitar (deoarece în localitatea lor nu există opțiuni de studiu) primesc o sumă fixă substanțială (mărită recent la nivel național la 2.500 de euro pe an).

Această sumă este cumulabilă cu bursa de venit (baza socială) și cu bursa de excelență academică, fiind concepută special pentru a acoperi costurile închirierii unei camere într-un apartament de studenți sau la un cămin universitar.

3. Strategii regionale de descentralizare (campusuri satelit)

Comunitățile autonome cele mai afectate de depopulare au creat universități de proximitate prin împărțirea campusurilor mari în filiale locale.

De exemplu, Universitatea din Castilla-La Mancha (UCLM) sau Universitatea din Zaragoza au campusuri secundare funcționale în orașe mici din provincii (precum Cuenca, Almadén, Teruel sau Huesca).

Aceste mini-campusuri sunt axate pe specializări care deservește economia locală (inginerie agronomică, management forestier, turism rural, asistență medicală), atrăgând tinerii din satele din jur care preferă să rămână aproape de comunitatea lor.

4. Subvenționarea transportului rural și cardurile regionale

În regiunile unde naveta este fezabilă, guvernele autonome subvenționează masiv transportul public pentru a preveni abandonul educațional.

În comunități precum Galicia sau Andaluzia, funcționează carduri de transport pentru tineret care oferă reduceri cuprinse între 50 și 90% sau chiar gratuitate completă pe liniile de autobuz interurbane ce conectează satele izolate cu nodurile universitare regionale.

5. Programe de mentorat

Prin intermediul fondurilor europene, universitățile publice au dezvoltat programe de orientare activă:

- universități de vară și caravane informative - echipe de consilieri și studenți din anii mari vizitează liceele din micile localități din interiorul Spaniei pentru a le explica elevilor procesul de admitere și opțiunile de finanțare. Scopul este să convingă familiile de fermieri că trimiterea copiilor la studii superioare este sustenabilă financiar datorită sistemului de sprijin public.

Noua lege a universităților pune un accent deosebit pe învățarea de-a lungul vieții și pe *micro-credenciais* (cursuri universitare scurte, axate pe competențe specifice). Această flexibilizare este gândită să ajute direct tinerii rămași în mediul rural să se specializeze în tehnologii agricole sau digitalizare fără a parcurge o licență clasică de 4 ani la oraș.

UNGARIA

În Ungaria, politicile privind stimularea accesului tinerilor din mediul rural la învățământul superior sunt strâns interconectate cu politicile demografice de sprijinire a familiei (pilonul central al guvernării de la Budapesta), cu combaterea depopulării satelor și cu sprijinirea regiunilor mai slab dezvoltate din estul și sudul țării.

Pentru a reduce discrepanțele dintre capitală și restul regiunilor, statul maghiar folosește un sistem centralizat de admitere cu facilități pe criterii sociale, o rețea flexibilă de colegii universitare și burse țintite.

1. Puncte suplimentare la admitere pentru criterii sociale

Sistemul de admitere în învățământul superior din Ungaria este complet centralizat prin platforma *Felvi.hu*¹¹ și funcționează pe baza unui scor maxim de 500 de puncte. Pentru a echilibra șansele elevilor proveniți din școli rurale sau medii defavorizate, legislația maghiară acordă puncte suplimentare garantate:

- dezavantaj social - Candidații care provin din familii cu venituri mici sau din medii sociale vulnerabile primesc puncte bonus substanțiale la dosar.

- dezavantaj social sever - Tinerii din mediul rural ai căror părinți au un nivel scăzut de educație sau trăiesc în condiții de izolare severă primesc un bonus substanțial, ajutându-i direct să concureze pe locurile finanțate de stat cu elevii din marile licee din Budapesta.

2. Bursele „Calea spre Știință” și Programele „Útravaló”

Guvernul ungar finanțează un sistem complex de burse naționale destinate elevilor din mediul rural încă din faza liceală, pregătind tranziția spre universitate.

- Programul „Útravaló” oferă sprijin financiar lunar și, extrem de important, un mentor dedicat pentru elevii din școlile defavorizate și rurale. Mentorul are rolul de a-i pregăti intens pentru examenul de bacalaureat de nivel avansat, necesar pentru intrarea la facultățile de elită.

Subprogramul „Calea spre diplomă” preia acești studenți odată intrați la universitate, oferindu-le sprijin financiar continuu pentru a preveni abandonul universitar din motive economice.

3. Rețeaua de colegii pentru romi

O mare parte a populației rurale din Ungaria aparține minorității rome, expusă unui risc sever de excludere educațională.

Colegiile creștine pentru romi sunt înființate în parteneriat cu cultele religioase și universitățile de stat. Acestea oferă studenților din mediul rural nu doar cazare gratuită, ci și un mediu de tutorat, cursuri de identitate culturală, sprijin academic personalizat și cursuri de limbi străine. Acest model de sprijin integrat s-a dovedit a fi una dintre cele mai eficiente măsuri de menținere a tinerilor vulnerabili în sistemul universitar.

4. Descentralizarea și modelul universităților din provincie

Ungaria a investit masiv în consolidarea marilor centre universitare regionale:

- Universități importante din provincie, precum Universitatea din Debrecen, Universitatea din Szeged, Universitatea din Pécs și Universitatea din Miskolc, funcționează ca hub-uri majore pentru tinerii din satele înconjurătoare.

¹¹ <https://www.felvi.hu/>

Aceste instituții dețin rețele de cămine studentești ieftine sau gratuite pentru cei eligibili social, eliminând bariera costurilor cu locuința. De asemenea, programele lor sunt strâns legate de nevoile industriale și agricole ale regiunilor respective.

5. Sprijinul indirect prin politica agricolă și rurală

Prin programe coordonate de Ministerul Agriculturii din Ungaria, tinerii din mediul rural care aleg studii superioare în domeniul agronomic, veterinar sau al dezvoltării rurale beneficiază de stimulente speciale:

- burse corporative și de stat - Există scheme de finanțare speciale pentru studenții care se angajează ca, după absolvire, să se întoarcă în comunitățile lor rurale de origine pentru a lucra în administrația locală, în managementul fermelor moderne sau în sistemul educațional regional.

Toate mamele tinere din Ungaria care urmează studii superioare beneficiază de scutiri masive de taxe sau suspendări de credite studentești, o politică de stat care sprijină indirect și tinerele din mediul rural ce doresc să își întemeieze o familie fără a renunța la educația universitară.

BIBLIOGRAFIE

- <https://www.imag-gmb.at/service/projekt/nationale-strategie-zur-sozialen-dimension-in-der-hochschulbildung-fuer-einen-integrativeren-zugang-und-eine-breitere-teilhabe.html>
- https://www.strategy.bg/files/pc/starategiceska_ramka_2021_2030_12112_020.pdf
- <https://msmt.gov.cz/areas-of-work/sport-and-youth/national-youth-strategy-2025-2030?highlightWords=education>
- <https://accesscollege.ie/hear/faqs/>
- <https://orient.uw.edu.pl/ustawa-2-0/>
- <https://www.cordeesdelareussite.fr/>
- <https://www.parcoursup.gouv.fr/>
- <https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-2023-7500>
- <https://tukstantmeciomyklos.lt/>
- <http://www.dsu.miur.gov.it/#third>
- <https://www.felvi.hu/>